

Jan. 2025 Sem-I

Date-15/12/2025
75 Marks

R-2024-25

Time: 2.30 hours

N.B All questions are compulsory

Figures to the right indicate maximum marks.

Q.1 Answer in One or Two Sentences (Any 6)**12 Marks**

1. What are the major provisions of the Industrial Relations Code 2020 regarding dispute resolution mechanisms?
2. How does the Industrial Relations Code 2020 change the process for forming trade unions in India?
3. What are the thresholds for layoffs and retrenchments under the Industrial Relations Code 2020?
4. What are the new regulations regarding strikes and lockouts under the Industrial Relations Code 2020?
5. How does the code address the concept of "negotiating unions" or "negotiating councils"?
6. How does the ILO address issues related to forced labour and child labour?
7. What are common examples of unfair labour practices committed by employers?
8. What are the penalties for non-compliance with the Wages Code 2020 by employers?

Q.2 Write a Short Notes (Any 2)**12 Marks**

1. Compensation of layoff and retrenchment
2. Prohibition of strike and lock outs under public utility Services
3. Payment of Bonus under wages code, 2020
4. Workmen under Industrial relation code 2020

Q.3. Solve the Following (Any 2)**12 Marks**

1. Workers at a large automobile manufacturing company decide to go on strike over pay discrepancies. They start the strike without providing the mandatory 14-day notice to the employer.

i. Under the Industrial Relations Code 2020, what are the potential consequences for the workers and the employer if the strike is considered illegal?

ii. How should the workers have proceeded to comply with the Code?

2. An employee at a textile factory is dismissed for repeated lateness, despite the standing orders allowing for a warning system for tardiness. The employee argues that the management did not follow the stipulated procedures before terminating his employment.

i. How do standing orders protect employees from arbitrary dismissal?

ii. What recourse does the employee have under the Industrial Relations Code 2020 if the standing orders were violated in this case?

3. A group of workers at a manufacturing plant wishes to form a trade union to address issues such as low wages and unsafe working conditions. However, the management threatens to fire anyone who participates in the union formation process.

i. What protections does the Industrial Relations Code 2020 provide for employees attempting to form a trade union?

ii. What actions can the workers take if the employer continues to intimidate them?

4. Sarah and Tom work for the same company in identical roles with the same responsibilities. However, Sarah earns 20% less than Tom despite having the same experience and qualifications. When Sarah questions her manager, she is told it's "company policy."

i. Does this situation constitute wage discrimination?

ii. What legal recourse does Sarah have?

Q4. Answer the following (any 3)

39 marks

1. What are the various dispute resolution mechanisms under the Industrial Relations Code, 2020?
2. Explain the characteristics of Lay Off, Retrenchment and closure?
3. Evaluate the provisions of the Industrial Relations Code concerning gender equality and the rights of women workers?
4. Discuss the historical context and evolution of trade union laws in India. What were the socio-economic conditions in India at the time that necessitated the formation of the act?
5. Examine the legal framework surrounding Unfair Labour Practices on industrial relations?

2. ABC & co. a firm of Solicitors employed Mr X as a clerk. Most of the work of firm was done by him. Anita was a widow, who owned some cottages. She went to Solicitor's office for the purpose of getting her cottages sold and there she met Mr X who fraudulently induced her to execute a transfer deed of cottages to himself on pretence that documents were necessary for sale of property. He then disposed of that property for his own benefit. Anita sued the firm. अवक सॉलिसिट फर्मने श्री.'क्ष' ला लिपिक म्हणून नेमले. फर्मची बरीचशी कामे 'क्ष' करत. अनिता एक विधवा होती. तिच्याकडे काही कॉटेज होती. तिच्या कॉटेजची विक्री व्हावी या उद्देशाने ती सॉलिसिटरच्या कार्यालयात गेली आणि तेथे तिची श्री.'क्ष' शी भेट झाली. त्याने तिला मालमतेच्या विक्रीसाठी काही कागदपत्रे आवश्यक असल्याचे भासवून कॉटेजचे हस्तांतरण डीड स्वतःकडे करण्यास प्रवृत्त केले. त्यानंतर त्याने स्वतःच्या फायद्यासाठी त्या कॉटेजची विल्हेवाट लावली. अनिताने फर्मवर दावा दाखल केला.

- Will Anita Succeed? Why? यामध्ये अनितास यश मिळेल का? का?
- Is ABC& co liable? Explain? अ व क फर्म जबाबदार आहे का? स्पष्ट करा.

3. Mohan was passing along the street and when he came near Amar's building, was injured by the fall of a barrel of flour which rolled out of a window on the second floor. मोहन रस्त्यावरून जात होता आणि जेव्हा तो अमरच्या इमारतीजवळ आला तेव्हा दुसऱ्या मजल्यावरील खिडकीत ठेवलेला पिठाचा डब्या खाली पडल्याने तो जखमी झाला.

- What is the remedy available to Mohan? Why? मोहनला कोणता उपाय उपलब्ध आहे? का?
- Is Amar Liable? Explain? अमर जबाबदार आहे का? स्पष्ट करा.

4. Mr. Rajesh was carrying a big bag of crackers in local train. He was caught by the Railway police. Punishing him for one-month simple imprisonment, Mr. Rajesh took a defence that he has not done a crime. He has not damaged anyone. Therefore, punishment cannot be given to him. श्री राजेश लोकल ट्रेनमध्ये फटाक्यांची मोठी पिशवी घेऊन जात होते. त्याला रेल्वे पोलिसांनी पकडले. त्याला एक महिन्याच्या साध्या कारावासाची शिक्षा आहे असे कळल्यावर राजेशने असा बचाव केला कि त्याने कोणताही गुन्हा केलेला नाही कारण कोणाचेही नुकसान किंवा हानी झालेली नाही. त्यामुळे त्याला शिक्षा होऊ शकत नाही.

- Carrying crackers in train is crime or tort? Explain. ट्रेनमध्ये फटाके नेणे गुन्हा आहे कि अपकृत्य? स्पष्ट करा.
- State the difference between the crime and tort. गुन्हा आणि अपकृत्य यातील फरक सांगा.

Q.No.4 Answer any three in details. कोणत्याही तीनचे सविस्तर उत्तर लिहा. (39 Marks)

1. Define tort. Explain nature, scope and object of tort law. अपकृत्य परिभाषित करा. अपकृत्याविषयक कायद्याचे स्वरूप, व्याप्ती आणि उद्देश स्पष्ट करा.
2. Enumerate various Unfair trade Practices in detail as per Consumer Protection Act. ग्राहक संरक्षण कायदानुसार विविध अनुचित व्यापार पद्धतींची सविस्तर चर्चा करा.
3. What is meant by Contributory Negligence? Explain the doctrine and state exceptions citing relevant case laws. योगदानात्मक (Contributory) निष्काळजीपणा म्हणजे काय? संबंधित न्यायनिर्णयाचा संदर्भ देऊन सिद्धांत आणि अपवाद स्पष्ट करा.
4. What are general defences available in an action of Tort? अपकृत्यामध्ये उपलब्ध असलेले विविध वचाव स्पष्ट करा.
5. What is the rationale of absolute Liability? Explain with reference to M C Mehta vs UOI case. संपूर्ण दायित्वाचे तत्व म्हणजे काय? एम सी मेहता विरुद्ध भारत सरकार या न्यायनिर्णयाचा आधारे संपूर्ण दायित्वाचे तत्व स्पष्ट करा.

FY. LLB.
Sem-I
24/10/2024
Batch - 2023-24
TS: 25

Time: 2 ½ hrs.

Marks: 75

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper
2. Total marks are indicated on the right side of paper.

Q1. Answer Any Six questions in one or two sentences.

[Marks: 12]

- A new car was bought by her.
- a) She bought a new car. (Change the voice from active to passive)
 - b) "I never hate my country" (Change into affirmative sentence)
 - c) State two examples of external aids.
 - d) Differentiate between Discharge and Acquittal
 - e) Explain the citation:
Animal Welfare Board of India v. A. Nagaraja and Others (2014) 7 SCC 547
 - f) Law Magazine
 - g) What is meant by Adjournment?
 - h) Define "affidavit" as per the General Clauses Act, 1897.

I always love my country
I love my country!

Q2. Write Short Notes on Any Two:

[Marks: 12]

- a) Interpretation of directory and mandatory provisions
- b) Ignorantia facti excusat, ignorantia juris non excusat
- c) Search of cases on "Whether contract against public policy is invalid."
- d) Interpretation of taxation statutes.

Q3. Answer Any Two of the following:

[Marks: 12]

- a) As per section 2(1) of the Consumer Protection Act of 2019, "advertisement" has been defined as - "means any audio or visual publicity, representation, endorsement or pronouncement made by means of light, sound, smoke, gas, print, electronic media, internet or website and includes any notice, circular, label, wrapper, invoice or such other documents;"

David displays images of his new Hair Gel product available in supermarkets, on billboards alongside a highway.

- i. Explain whether David's action can be treated as an advertisement?
- ii. State with reasons what would be an appropriate rule of interpretation for interpreting the expression "or such other documents".

- b) A Central Act defined the Offences but failed to prescribe the procedure for recovery of Fines for the Offences made out.

- i. Explain the provision of the General Clauses Act, 1897, applicable in the above case. (Sec. 25)
- ii. What is an Offence under the General Clauses Act, 1897? Sec. 3(38)

c) Answer the following questions with respect to the legislative extract given below:

The Protection of Human Rights Act, 1993

(ACT No. 10 of 1994)

[8th January, 1994]

Official Citation

Long Title

An Act to provide for the constitution of National Human Rights Commission, State Human Rights Commissions in States and Human Rights Courts for better protection of human rights and for matters connected therewith or incidental thereto.

Be it enacted by Parliament in the Forty-fourth Year of the Republic of India as follows: -

CHAPTER-I

Preliminary

1. Short title, extent and commencement. -

(1) This Act may be called the Protection of Human Rights Act, 1993.

(2) It extends to the whole of India:

(3) It shall be deemed to have come into force on the 28th day of September, 1993.

Date of Commencement

Identify the following:

- i. Official citation
- ii. Long Title
- iii. Date of commencement

d) Throughout history, people have generally coordinated with their neighbors regarding the time, seen in merchants displaying their goods at daybreak and the local synchronization of time has been essential for communal activities, economic transactions, and cultural events. The value of this tradition is today more apparent than ever. Were it not for public acceptance of a single yardstick of time, social life would be unbearably chaotic: the massive daily transfers of goods, services, and information would experience disruptions, the very fabric of modern society would begin to unravel. A unified time system is critical for the smooth functioning of various aspects of our interconnected global society, including business, travel, finance, science, technology, communication, emergency response, and cultural exchange. It promotes efficiency, reduces confusion, and fosters collaboration on a worldwide scale.

Answer the following questions based on the extract given above:

- i. What is the main idea / theme of the passage?
- ii. What is meant by single yardstick of time?

Q4. Answer Any Three in detail:

[Marks: 39]

- 1. Discuss effect and consequences of repeal under General Clauses Act, 1897.
- 2. Explain the different types of Internal Aids of Interpretation of Statutes.
- 3. Explain with case laws, the Mischief Rule of Interpretation.
- 4. Write an essay on: "The impact of social media on traditional journalism."
- 5. Outline the facts, issues, and guidelines given by the Supreme Court in *Vishakha v. State of Rajasthan* - AIR 1997 SC 3011

Legal Language Answer Key

Q.1.

- a) A new car was bought by her.
- b) I love my country/I always love my country.
- c) Dictionaries, Translations, Travaux Preparatoires, statutes in pari material, contemporanea exposito, debates, reports, etc.
- d) An acquittal is a verdict in a criminal trial that a defendant is not guilty of the charges against them. A discharge, on the other hand, refers to a situation where a person is released from a criminal charge without a trial or conviction. An acquittal requires a trial and verdict, while a discharge does not.
- e) First party: Animal Welfare Board of India is appellent/petitioner/(plaintiff), A. Nagaraja & Others is Defendant/Respondent, case was reported in year 2014 in 7th volume of supreme court cases on page no. 547.
- f) Adjournment can be considered as a temporary or short time halt in the present procedure in the court. It can be also related to the postponement of the current proceedings to a relatively later date. Adjournment meaning reflects either permanent or temporary putting off or postponing the legal proceedings.
- g) Section 3(3)-"affidavit". What an "affidavit" really means is the written statement made on oath (or on a solemn affirmation etc.), and not the affirmation or oath itself. Etymologically, the root of the word "affidavit" is the medieval Latin "fidus", which means trust.

Q.2

- b) "Ignorance of facts excuses; ignorance of the law does not excuse"

Q.4. Internal aids - section, Title, Preamble, Headings
marginal notes, punctuation & brackets, Illustration, punctuation
bracket, Illustration, section. General c. Act. Explanation
schedule, transitional provision.

Q.3

a) i. David's action can be treated as an advertisement, as billboard is a large outdoor advertising structure (a billing board), typically found in high-traffic areas such as alongside busy roads, thus it fits in definition of advertisement given under sec.2(1) of the CPA,2019.

ii. Rule Eiusdem Generis will be appropriate rule of interpretation of statute, Eiusdem Generis' is a Latin term and the meaning of it is "of the same kind and nature".

The principle of ejusdem generis is a legal principle that states that when a list of specific items is followed by general words, the general words are interpreted to include only items of the same type as those specifically listed. In other words, the principle states that when a statute uses specific words, followed by general words, the general words will be given a restricted meaning, limited to the same class or genus as the specific words. This principle is often applied in statutory construction and legal interpretation.

b) i. Section 25 of General Clauses Act. Recovery of fines.—Sections 63 to 70 of the Indian Penal Code (45 of 1860) and the provisions of the Code of Criminal Procedure for the time being in force in relation to the issue and the execution of warrants for the levy of fines shall apply to all fines imposed under any Act, Regulation, rule or bye-law, unless the Act, Regulation, rule or bye-law contains an express provision to the contrary

ii. Sec 3(38) General Clauses Act "offence" shall mean any act or omission made punishable by any law for the time being in force;

A provision in a statute is mandatory if the omission to follow it renders the proceeding to which it relates illegal & void, while a provision is directory if its absence is not necessary to the validity of the proceeding & a statute may be mandatory in some respects & directory in others

FY LLB
Sem-II
10/10/2025
R. 2022

Time: 2½ Hours

Marks: 75

- Instructions:** 1. Attempt all questions.
2. Use case laws wherever required.

1. Answer in any SIX in one or two sentences

- i. What is the difference between civil law and criminal law?
- ii. What is a crime?
- iii. What is the meaning of abetment?
- iv. What is the difference between dacoity and robbery?
- v. What constitutes an unlawful assembly?
- vi. What is criminal breach of trust?
- vii. What is culpable homicide?
- viii. What is meant by "grievous hurt"?

2. Write short notes on any TWO

- i. Criminal Conspiracy.
- ii. Stages of Crime.
- iii. Offences relating to Elections.
- iv. Criminal Intimidation.

3. Attempt any TWO:

- i. Rahul Sharma, a well-known local journalist in Mumbai, posted an article on his personal blog stating that Sneha Kapoor, a boutique owner, had been involved in fraudulent financial activities and had cheated several clients. Sneha Kapoor claimed that the allegations were false and defamatory. Following the post, several clients stopped visiting her boutique, and her reputation in the local community was severely affected. Rahul Sharma insists that he believed the information to be true and had received it from an "anonymous source," but he did not verify it before publishing.
 - i. Can Sneha Kapoor claim defamation against Rahul Sharma? Discuss with reference to the essential elements of defamation under Indian law.
 - ii. If Rahul Sharma wants to defend himself, what defenses could he potentially raise and how effective would they be in this situation?
- ii. Rohan and Sameer are neighbours in a small town. One evening, during a heated argument over a property dispute, Rohan threw a sharp knife at Sameer in anger. Sameer sustained a deep cut on his arm and required immediate medical attention. Later, it was discovered that Rohan had deliberately hidden the knife after the incident. Meanwhile, Sameer's friend, Alok, tried to intervene and, in the process, accidentally pushed Rohan, causing him to fall and fracture his leg.
 - i. Discuss the criminal liability of Rohan for the injury caused to Sameer. Which offences affecting the human body can be invoked here?
 - ii. Examine whether Alok can be held liable for Rohan's fractured leg. Justify.

- iii. Rajesh Kumar is a Deputy Collector in the Revenue Department of a district. During his tenure, he accepts ₹5,00,000 from a local contractor, Vikram Singh, in return for clearing illegal land encroachments in Vikram's favour. Meanwhile, Meera Joshi, a junior officer in the same department, notices discrepancies in the files but chooses to remain silent, fearing repercussions. Another contractor, Aman Verma, lodges a complaint regarding Rajesh's corrupt activities. Upon investigation, it is found that Rajesh also falsified official records to cover up his actions.
- Discuss the legal implications of Rajesh Kumar's actions as a public servant.
 - Can Meera Joshi be held liable under any provisions for her inaction? Explain the duty of a public servant to report misconduct under the law.
- iv. A group of ten people, led by Rahul and Sneha, gathered near a shopping complex in Jaipur on 5th October 2025. They shouted slogans against a local politician and started damaging public property, including breaking street lights and vendor stalls. The police arrived and tried to disperse them, but Rahul and Sneha encouraged the others to resist.
- Do Rahul, Sneha, and the group constitute an unlawful assembly? Give reasons.
 - What offences can Rahul and Sneha be held liable for, considering their role in inciting violence?

4. Attempt any THREE

- Critically evaluate the offences relating to marriage in India. Illustrate your answer with suitable case laws.
- Discuss in detail the offence of criminal trespass and its various aggravated forms.
- Discuss the various offences against public tranquillity under the Indian Penal Code, highlighting their elements, punishments, and relevant case laws.
- Define Defamation. Explain in details the various exceptions to the offence of defamation.
- Discuss theories of Punishment.

मराठी अनुवाद

कालावधी - २:३० तास

एकूण गुण -७५

1. कोणत्याही सहा प्रश्नांची एक-दोन वाक्यांत उत्तरे द्या:

- i. नागरी कायदा आणि फौजदारी कायदा यांमध्ये काय फरक आहे?
- ii. गुन्हा म्हणजे काय?
- iii. प्रेरणाचा अर्थ काय आहे?
- iv. डकैती आणि दरोडा यात काय फरक आहे?
- v. अवैध सभेत काय समाविष्ट होते?
- vi. गुन्हेगारी विश्वासभंग म्हणजे काय?
- vii. दोषी हत्या म्हणजे काय?
- viii. "गंभीर दुखापत" म्हणजे काय?

2. कोणत्याही दोन विषयांवर लघुनिबंध लिहा:

- i. गुन्हेगारी कट.
- ii. गुन्हाचे टप्पे.
- iii. निवडणुकीशी संबंधित गुन्हे.
- iv. गुन्हेगारी धमकी.

3. कोणतेही दोन प्रयत्न करा:

- i. मुंबईतील एक सुप्रसिद्ध स्थानिक पत्रकार राहुल शर्मा यांनी त्यांच्या वैयक्तिक ब्लॉगवर एक लेख पोस्ट केला आहे की बुटीक मालक स्नेहा कपूर फसव्या आर्थिक क्रियाकलापांमध्ये गुंतली होती आणि अनेक ग्राहकांची फसवणूक केली होती. हे आरोप खोटे आणि बदनामीकारक असल्याचा दावा स्नेहा कपूरने केला आहे. पोस्टनंतर, अनेक क्लायंटने तिच्या बुटीकला भेट देणे बंद केले आणि स्थानिक समुदायातील तिच्या प्रतिष्ठेवर गंभीर परिणाम झाला. राहुल शर्मा ठामपणे सांगतात की त्यांना माहिती खरी असल्याचा विश्वास होता आणि त्यांना ती "अनामित स्रोत" कडून मिळाली होती, परंतु प्रकाशित करण्यापूर्वी त्यांनी त्याची पडताळणी केली नाही.
- i. स्नेहा कपूर राहुल शर्माविरुद्ध मानहानीचा दावा करू शकते का? भारतीय कायदांतर्गत मानहानीच्या आवश्यक घटकांच्या संदर्भात चर्चा करा.
- ii. जर राहुल शर्माला स्वतःचा बचाव करायचा असेल, तर तो संभाव्यपणे कोणता बचाव करू शकतो आणि या परिस्थितीत ते किती प्रभावी ठरतील?

- ii. रोहन आणि समीर एका छोट्या गावात शेजारी आहेत. एके दिवशी संध्याकाळी मालमत्तेच्या वादावरून जोरदार वाद सुरू असताना रोहनने रागाच्या भरात समीरवर धारदार चाकू फेकला. समीरच्या हातावर खोलवर जखम झाली आणि त्याला त्वरित वैद्यकीय मदतीची आवश्यकता आहे. त्यानंतर घटना घडल्यानंतर रोहनने चाकू मुद्दाम लपवून ठेवल्याचे निष्पन्न झाले. दरम्यान, समीरचा मित्र आलोक याने मध्यस्थी करण्याचा प्रयत्न केला आणि या प्रक्रियेत चुकून रोहनला धक्का दिला, ज्यामुळे तो पडला आणि त्याचा पाय फ्रॅक्चर झाला.
- i. समीरला झालेल्या दुखापतीसाठी रोहनच्या गुन्हेगारी दायित्वाची चर्चा करा. मानवी शरीरावर परिणाम करणारे कोणते गुन्हे येथे दाखल केले जाऊ शकतात?
- ii. रोहनच्या पाय फ्रॅक्चरसाठी आलोकला जबाबदार धरले जाऊ शकते का ते तपासा. औचित्य सिद्ध करा.
- iii. राजेश कुमार हे एका जिल्ह्याच्या महसूल विभागात उपजिल्हाधिकारी आहेत. त्यांच्या कार्यकाळात, विक्रमच्या मर्जीतील जमिनीवरील बेकायदेशीर अतिक्रमण साफ करण्याच्या बदल्यात, विक्रम सिंह या स्थानिक कंत्राटदाराकडून ₹5,00,000 स्वीकारतात. दरम्यान, त्याच विभागातील कनिष्ठ अधिकारी मीरा जोशी यांना फायलीमधील तफावत लक्षात येते, परंतु परिणामांच्या भीतीने त्यांनी मौन बाळगणे पसंत केले. आणखी एक कंत्राटदार अमन वर्मा यांनी राजेशच्या भ्रष्ट कारवायांबाबत तक्रार दाखल केली. तपासाअंती असे आढळून आले की, राजेशने आपली कृत्ये झाकण्यासाठी अधिकृत नोंदी खोट्या केल्या.
- i. लोकसेवक म्हणून राजेश कुमार यांच्या कृतींच्या कायदेशीर परिणामांची चर्चा करा.
- ii. मीरा जोशीला तिच्या निष्क्रियतेसाठी कोणत्याही तरतुदीनुसार जबाबदार धरता येईल का? कायदानुसार गैरवर्तनाची तक्रार करणे हे लोकसेवकाचे कर्तव्य समजावून सांगा.
- iv. 5 ऑक्टोबर 2025 रोजी राहुल आणि स्नेहा यांच्या नेतृत्वाखाली दहा लोकांचा एक गट जयपूरमधील एका शॉपिंग कॉम्प्लेक्सजवळ जमला. त्यांनी स्थानिक राजकारण्याविरुद्ध घोषणाबाजी केली आणि सार्वजनिक मालमत्तेचे नुकसान करण्यास सुरुवात केली, ज्यात पथदिवे आणि विक्रेता स्टॉल तोडले. पोलिसांनी येऊन त्यांना पांगवण्याचा प्रयत्न केला, मात्र राहुल आणि स्नेहाने इतरांना प्रतिकार करण्यास प्रवृत्त केले.
- i. राहुल, स्नेहा आणि त्यांचा गट बेकायदेशीर सभा बनवतात का? कारणे द्या.
- ii. राहुल आणि स्नेहा यांची हिंसा भडकावण्याची भूमिका लक्षात घेता त्यांना कोणत्या गुन्ह्यांसाठी जबाबदार धरले जाऊ शकते?
4. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा:
- i. भारतामध्ये विवाहाशी संबंधित गुन्ह्यांचे तात्त्विक मूल्यांकन करा. आपल्या उत्तरात योग्य न्यायनिर्णयांची उदाहरणे द्या.
- ii. गुन्हेगारी अतिक्रमणाचा गुन्हा आणि त्याचे विविध गंभीर स्वरूप याबद्दल सविस्तर चर्चा करा.
- iii. भारतीय दंड संहितेच्या अंतर्गत सार्वजनिक शांततेच्या विरोधात विविध गुन्ह्यांची चर्चा करा, त्यांचे घटक, शिक्षा आणि संबंधित केस कायदे हायलाइट करा.
- iv. मानहानीची व्याख्या करा. मानहानीच्या गुन्ह्याचे विविध अपवाद तपशीलवार स्पष्ट करा.
- v. शिक्षेच्या सिद्धांतांवर चर्चा करा.

Time: 2:30 Hours

Marks:75

Q1. Answer the following in one or two sentence. (Any 6)

12 Marks

- 1) Define "wrongful restraint" under the BNS 2023?
- 2) Define assault.
- 3) What is the punishment prescribed under BNS for murder?
- 4) What is abetment?
- 5) What is Constructive liability?
- 6) What is Voyeurism?
- 7) What is the meaning of "common intention" as per the BNS 2023?
- 8) Define bribery and undue influence at elections.

Q2. Write Short Note. (Any 2)

12 Marks

- 1) Offences relating to religion
- 2) Organized crime and terrorism under BNS 2023.
- 3) Defamation
- 4) Explain common intention and common object with reference to Post Master's case.

Q3. Attempt any 2. (Situational Question)

12 Marks

- 1) A group of 10 people attacked a man in a public park after spreading rumors about him on social media. The incident was pre-planned, and some members filmed it to post online later.

Sub-questions:

- a) Identify the offences committed under BNS 2023, specifying sections.
- b) Determine the liability of each participant and the concept of "common intention" in this context.
- c) Discuss the provisions of BNS 2023 that deal with organized crime and mob-related offences.

2. Rahul hacked into his colleague's online account, stole confidential information, and threatened to leak it unless he was paid Rs.2,00,000.

Sub-questions:

- a) Identify all offences under BNS 2023 and explain their legal definitions.
- b) Determine the punishment and whether multiple offences will be tried together or separately.
- c) Discuss how BNS 2023 strengthens protection against cybercrime compared to IPC 1860.

3. A man repeatedly pressured a woman to engage in sexual activity, and when she refused, he physically assaulted her and threatened to post private images online.

Sub-questions:

- a) Identify the offences under BNS 2023 and cite relevant sections.
- b) Discuss how the law defines consent and coercion under BNS 2023.
- c) Explain the reforms in BNS 2023 that protect victims in cases of harassment, sexual assault, and threats.

Q4. Answer any three out of five questions.

39 Marks

- 1) Discuss the concept of Culpable Homicide and Murder with relevant case laws.
- 2) Explain Mc. Naughten's Rule and its relevant provision under BNS 2023.
- 3) Explain the important changes introduced in the BNS 2023 regarding offences against women and children.
- 4) Explain the provisions relating to theft, extortion, robbery and dacoity under the BNS 2023.
- 5) Explain General Exceptions under BNS 2023.

वेळ: २:३० तास

गुण:७५

Q1. पुढील प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे द्या. (कोणतेही 6)

12 गुण

1. BNS 2023 अंतर्गत "अवैध बंदी" (Wrongful Restraint) ची व्याख्या करा.
2. हल्ल्याची (Assault) व्याख्या करा.
3. BNS 2023 अंतर्गत हत्या (Murder) साठी ठरवलेली शिक्षा काय आहे?
4. प्रोत्साहन (Abetment) म्हणजे काय?
5. रचनात्मक जबाबदारी (Constructive Liability) म्हणजे काय?
6. वॉयरिझम (Voyeurism) म्हणजे काय?
7. BNS 2023 नुसार "सामान्य हेतू" (Common Intention) म्हणजे काय?
8. निवडणुकीत घूस (Bribery) आणि अनुचित प्रभाव (Undue Influence) याची व्याख्या करा.

Q2. शॉर्ट नोट लिहा. (कोणतेही 2)

12 गुण

1. धर्माशी संबंधित गुन्हे (Offences relating to religion)
2. BNS 2023 अंतर्गत संघटित गुन्हेगारी (Organized crime) आणि दहशतवाद (Terrorism)
3. बदनामी (Defamation)
4. पोस्ट मास्टर्स प्रकरणाच्या संदर्भात समान हेतू (Common Intention) आणि समान उद्देश (Common Object) स्पष्ट करा

Q3. कोणतेही 2 परिस्थितिजन्य प्रश्न सोडवा.

12 गुण

1. १० लोकांचा एक गट सोशल मीडियावर अफवा पसरवल्यानंतर सार्वजनिक उद्यानात एका माणसावर हल्ला करतो. हा प्रकार आधीच नियोजित होता आणि काही सदस्यांनी त्याचा व्हिडिओ शूट करून सोशल मीडियावर पोस्ट करण्याचा विचार केला.
 - a) BNS 2023 अंतर्गत कोणते गुन्हे केले गेले, त्यांचे कलम नमूद करा.
 - b) प्रत्येक सहभागीची जबाबदारी ठरवा आणि "सामान्य हेतू" (Common Intention) या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा.
 - c) संघटित गुन्हेगारी (Organized Crime) आणि गटहिंसा (Mob-related offences) संदर्भातील BNS 2023 मधील तरतुदी स्पष्ट करा.

2. राहुलने आपल्या सहकाऱ्याच्या ऑनलाइन खात्यात हॅकिंग करून गोपनीय माहिती चोरी केली आणि ती सार्वजनिक न करण्यासाठी २,००,००० रुपये मागितले.
- a) BNS 2023 अंतर्गत कोणते सर्व गुन्हे झाले आहेत आणि त्यांचे कायदेशीर व्याख्या काय आहेत?
- b) शिक्षा ठरवा आणि अनेक गुन्ह्यांची प्रक्रिया एकत्र केली जाईल की स्वतंत्रपणे?
- c) IPC 1860 च्या तुलनेत BNS 2023 मध्ये सायबर गुन्ह्यांपासून संरक्षण कसे मजबूत केले गेले आहे, स्पष्ट करा.
3. एका व्यक्तीने सतत एखाद्या स्त्रीला लैंगिक संबंध प्रस्थापित करण्यास दबाव टाकला. स्त्रीने नकार दिल्यानंतर त्याने शारीरिक हल्ला केला आणि खाजगी प्रतिमा ऑनलाइन पोस्ट करण्याची धमकी दिली.
- a) BNS 2023 अंतर्गत कोणते गुन्हे झाले आणि संबंधित कलम नमूद करा.
- b) BNS 2023 मध्ये संमती (Consent) आणि जबरदस्ती (Coercion) कशी व्याख्या केली आहे ते स्पष्ट करा.
- c) छळ, लैंगिक हल्ला आणि धमक्यांच्या बाबतीत पीडितांचे संरक्षण कसे मजबूत केले आहे, ते स्पष्ट करा.

Q4. पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

39 गुण

1. जबाबदार हत्या (Culpable Homicide) आणि हत्या (Murder) याची संकल्पना संबंधित प्रकरणांसह स्पष्ट करा.
2. Mc. Naughten नियम (Rule) आणि BNS 2023 अंतर्गत त्याचे संबंधित तरतूद स्पष्ट करा.
3. BNS 2023 मध्ये महिलांवरील आणि मुलांवरील गुन्ह्यांमध्ये केलेले महत्वाचे बदल स्पष्ट करा.
4. BNS 2023 अंतर्गत चोरी (Theft), ब्लॅकमेलिंग (Extortion), डाकूगिरी (Robbery) आणि दस्युगिरी (Dacoity) संदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.
5. BNS 2023 अंतर्गत सामान्य अपवाद (General Exceptions) स्पष्ट करा.

Time: 2 ½ Hours

(12)

Q-1 Answer in not more than two sentences (any six)

1. What is "Talak -e-tufweed"? "तलाक-ई-तफविद" म्हणजे काय?
2. Who should issue a notice for a valid Christian marriage as per Christian Marriage Act? ख्रिश्चन विवाह कायद्याच्या अन्वये वैध ख्रिश्चन विवाह साठी कोणाला विवाहाची कायदेशीर सूचना दिली पाहिजे ?
3. Explain "alimony pendente lite"? पोटगी "पेंडेन्टलिट म्हणजे काय?
4. Who is Episcopal according to the Indian Christian Marriage Act? इंडियन ख्रिश्चन विवाह कायदा अंतर्गत एपिस्कोपल म्हणजे कोण?
5. Different between agnate and cognate? अँनेट आणि कॉग्नेटमध्ये फरक काय आहे?
6. What is the period for filing divorce by mutual consent under Parsi Marriage and divorce Act? पारशी विवाह आणि घटस्फोट कायद्यांतर्गत परस्पर संमतीने घटस्फोट दाखल करण्यासाठी किती कालावधी आहे?
7. What should be the place and time of marriage under Christian Marriage Act? ख्रिश्चन विवाह कायदानुसार लग्नाचे ठिकाण समय आणि काय असावे?
8. What is codicil? कोडिसिल म्हणजे काय?

(12)

Q-2 Write short notes (any two)

1. Types of dowers. डोवर चे प्रकार
2. Void bequest. अवैध मृत्युपत्र.
3. Domicile by operation of law. कायदानुसार अधिवास.
4. Difference between adultery and bigamy. व्यभिचार आणि द्विविवाह यात फरक.

Q-3 Solve the situation (any two)

1. Amit, by his will bequeath a plot of land first in favour of B, after him C. C died in the lifetime of B. अमित आपल्या मृत्युपत्रक द्वारे जमिनीचा तुकडा प्रथम ब चा नावावर करतो नंतर क चा नावावर करतो. क, ब ची हयातीत मृत्यू पावतो.
 - a. Who will get C's share? why? क चा भाग कोणाला मिळेल? का?
 - b. What is the nature of B's bequest? Explain in detail with proper reasoning. ब च्या मृत्युपत्राचे स्वरूप काय आहे? योग्य तर्कासह तपशीलवार स्पष्ट करा.
2. Sabina, a Muslim female married to Salman, a Muslim male. Sabina, after three years of marriage converts to Christianity. सबिना या मुस्लिम स्त्रीने सलमान या मुस्लिम पुरुषाशी लग्न केले. लग्नाच्या तीन वर्षांनंतर सबिता ख्रिश्चन धर्म स्वीकारते.
 - a. What is the status of this marriage now? ह्या लग्नाचा प्रकार काय आहे?
 - b. Is Sabina entitling for dower? सबिना डोवर घेण्यास पात्र आहे का?

3. Rustam, a Parsi domiciled in Mumbai, dies intestate in 2025. He leaves behind him his wife, Mina, and one brother, Rustomji. He has no children, parents, or other relatives. मुंबईत राहणारा पारसी रुस्तम २०२५ मध्ये मृत्युपत्र न करता मरण पावला. त्याच्या मागे त्याची पत्नी मीना आणि एक भाऊ रुस्तमजी आहे. त्याला मुले, पालक किंवा इतर नातेवाईक नाहीत.
- Who are the legal heirs of Rustam under the Parsi Succession Act, (Sections 50–56 of the Indian Succession Act, 1925)? पारसी उत्तराधिकार कायदा, (भारतीय उत्तराधिकार कायदा, १९२५ च्या कलम ५०-५६ सह) अंतर्गत रुस्तमचे कायदेशीर वारस कोण आहेत?
 - How will Rustam's movable and immovable property be distributed among the heirs? रुस्तमची जंगम आणि स्थावर मालमत्ता वारसांमध्ये कशी वाटली जाईल?
4. 'R', who is domiciled in India, goes to Germany and enters the German Service, intending to remain in the service: भारतात राहणारा 'R' जर्मनीला जातो आणि जर्मन सेवेत प्रवेश करतो, सेवेत राहण्याचा हेतू:
- State the different kinds of domicile under the Indian Succession Act, 1925. भारतीय उत्तराधिकार कायदा, १९२५ अंतर्गत विविध प्रकारचे अधिवास सांगा. What is the Domicile of Origin of 'R'? 'R' चे मूळ अधिवास काय आहे?
 - How can 'R' acquire a new domicile? 'R' नवीन अधिवास कसा मिळवू शकतो?

Q-4 Write detail answers (any three)

(39)

- Describe in detail grounds of talaq available in Mohammedan law. मोहम्मद कायद्यात उपलब्ध असलेल्या तलाकच्या प्रकारचे तपशीलवार वर्णन करा.
- Explain in detail various types of Wills and rules of constructions of Wills. विविध प्रकारचे मृत्युपत्रक आणि मृत्युपत्रक बनवण्याचे नियम तपशीलवार स्पष्ट करा.
- What are the grounds of divorce under Indian Divorce Act? भारतीय घटस्फोट कायद्यांतर्गत घटस्फोटाची कारणे काय आहेत?
- What are the essential conditions for a valid Christian marriage in India? Discuss in detail the procedure for registration of such marriages, with special reference to the provisions governing marriages of Indian Christians. भारतात वैध ख्रिश्चन विवाहासाठी कोणत्या आवश्यक अटी आहेत? भारतीय ख्रिश्चनांच्या विवाहांना नियंत्रित करणाऱ्या तरतुदींचा विशेष संदर्भ घेऊन अशा विवाहांच्या नोंदणी प्रक्रियेची तपशीलवार चर्चा करा.

F Y L L B
Sem - II
Date - 18/10/2025

TOTAL: 75 Marks

Time: 2 hrs. 30 mins.

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper.
2. All the questions are compulsory.
3. Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer the following in two or three sentences (Attempt any 6)

(12 marks)

- a. What is "Bio-medical Waste" as per the Bio-Medical Waste Rules 2016?
- b. Define 'Animal Article' as defined under the Wildlife (Protection) Act, 1972.
- c. What is Central Board under Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981?
- d. Define 'Handling' under Environment Protection Act, 1986.
- e. Explain India's Eco-Mark.
- f. What is Environment Impact Assessment?
- g. Define 'Occupier' as defined under the Water (Prevention & Control of Pollution) Act 1974.
- h. What is an "Educational Institution" as per Noise Pollution Rules?

Q. 2. Write short notes (Attempt any 2)

(12 marks)

- a. Solid Waste Management Rules, 2016.
- b. Stockholm Conference.
- c. Powers of Central Government to take measures u/s 3 of the Environment (Protection) Act, 1986.
- d. Noise Pollution Rules.

Q. 3. Answer the following (Attempt any 2)

(12 marks)

- a. Climate change is a phenomenon everyone has heard about; few have woken up to its potential threat. Today, the myth is that because so many people are talking about climate change, there must also be something serious being done about it. The Indian government has not even begun to inform its people about the potential dangers of climate change, leave alone equip them to deal with the catastrophe ahead. Ignoring climate change is almost certainly going to destroy the economies of the industrial nations.
 - (i) Explain the concept of Global Warming.
 - (ii) What is Precautionary Principle and Polluter Pays Principle?

- b. Mr. X, an industrialist, believed in expanding his business which attracted him to a very suitable plot for establishing a new industrial venture for manufacturing shoes.
- Explain the provision to obtain consent which Mr X requires under the Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981.
 - Explain 'Protection of Action Taken in Good Faith'.
- c. Mr. X, has been throwing his household waste on the adjoining plot of land near his house. This has led to foul odor, increase in flies and insects in the colony. The other members of the society want to take legal action against Mr. X
- What legal remedies are available to the members of the Society?
 - Can the residents approach the Pollution Control Boards to take action against Mr. X? Explain
- d. XYZ residential colony was celebrating New Year Eve on the building terrace. They played music till 11.00 P.M. The residents of the adjoining building are not able to sleep.
- To whom can the residents make an official complaint?
 - What are the restrictions on the use of loudspeakers/ Public Address System? Explain.

Q.4 Answer the following (Attempt any 3) (39 marks)

- "Public Interest Litigation has greater significance in the field of environment pollution". Explain with reference to decided cases
- Discuss the provisions of the Constitution of India relating to environment protection.
- Critically discuss the Penal provisions under the Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981.
- Explain the salient features of the Wildlife (Protection) Act, 1972.
- Explain the Functions of the Central Board under the Water (Prevention & Control of Pollution) Act 1974.

वेळ: २ तास ३० मिनिटे

एकूण ७५ गुण

टीप:

१. कृपया तुमच्याकडे योग्य प्रश्नपत्रिका आहे का ते तपासा.
२. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
३. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न १. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन किंवा तीन वाक्यांत द्या (कोणतेही दो)

(१२ गुण)

- अ. जैव-वैद्यकीय कचरा नियम २०१६ नुसार "जैव-वैद्यकीय कचरा" म्हणजे काय?
- ब. वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, १९७२ अंतर्गत "एनिमल आर्टिकल" ची व्याख्या करा.
- क. १९८१ च्या हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा अंतर्गत केंद्रीय मंडळ म्हणजे काय?
- ड. पर्यावरण संरक्षण कायदा-१९८६ अंतर्गत "हाताळणी" ची व्याख्या करा.
- भारताचे इको-मार्क स्पष्ट करा.
६. इन्हाग्रोमेंट इम्पॅक्ट असेसमेंट म्हणजे काय?
- ग. जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा १९७४ अंतर्गत "आक्युपायर" ची व्याख्या करा.
- ह. ध्वनी प्रदूषण नियमानुसार "शैक्षणिक संस्था" म्हणजे काय?

प्रश्न २. लहान नोंदी लिहा (कोणतेही २ प्रश्न सोडवा)

(१२ गुण)

- अ. घनकचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६
- ब. स्टॉकहोम परिषद.
- क. पर्यावरण (संरक्षण) कायदा, १९८६ च्या कलम ३ अंतर्गत उपाययोजना करण्याचे केंद्र सरकारचे अधिकार.
- द. ध्वनी प्रदूषण नियम

प्रश्न ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही २ प्रश्न सोडवा)

(१२ गुण)

- अ. हवासात बदल ही एक घटना आहे ज्याबद्दल सर्वांनी एकले आहे. काहीजण त्याच्या संभाव्य धोक्यासाठी सजग झाले आहेत. आज, समज अशी आहे की बरेच लोक हवामान बदलाबद्दल बोलत आहेत, म्हणून काहीतरी गंभीरपणे केले पाहिजे. भारत सरकारने आपल्या लोकांना हवासात बदलाच्या संभाव्य धोक्यांबद्दल माहिती देण्यास अद्याप सुरुवातही केलेली नाही, ना त्यांना पुढील आपत्तीला तोंड देण्यासाठी सज्ज ठेवले. हवामान बदलाकडे दुर्लक्ष केल्यास औद्योगिक राष्ट्रांची अर्थव्यवस्था नक्कीच नष्ट होणार आहे.
 - (i) जागतिक तापमानवाढीची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (ii) सांघगिरीचे तत्व आणि प्रदूषणकारी तत्व काय आहे?

ब. उद्योगपती असलेले श्री X यांचा व्यवसाय वाढवण्यावर विश्वास होता. यामुळे ते बूट बनवण्यासाठी नवीन औद्योगिक उपक्रम स्थापन करण्यासाठी एका अतिशय योग्य प्लॉटकडे आकर्षित झाले होते.

- (i) वायू (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा, १९८१ अंतर्गत श्री. एक्स यांना आवश्यक असलेली संमती मिळविण्याची तरतूद स्पष्ट करा.
- (ii) 'चांगल्या श्रद्धेने केलेल्या कृतीचे संरक्षण' स्पष्ट करा.

क. श्री. एक्स, त्यांच्या घराजवळील जमिनीवर घरातील कचरा टाकत आहेत. यामुळे वसाहतीत दुर्गंधी, माश्या आणि कीटकांची संख्या वाढली आहे. सोसायटीतील इतर सदस्य श्री. एक्स विरुद्ध कायदेशीर कारवाई करू इच्छितात.

- (i) सोसायटीच्या सदस्यांना कोणते कायदेशीर उपाय उपलब्ध आहेत?
- (ii) रहिवासी श्री. एक्स यांच्या विरुद्ध कारवाई करण्यासाठी प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडे जाऊ शकतात का? स्पष्ट करा.

ड. XYZ निवासी वसाहत इमारतीच्या टेरेसवर नवीन वर्षाची संध्याकाळी साजरी करत होती. त्यांनी रात्री ११.०० वाजपर्यंत मोठ्याने संगीत वाजवले. शेजारच्या इमारतीतील रहिवासी आवाजांमुळे झोपू शकत नव्हते.

- (i) शेजारच्या इमारतीतील रहिवासी कोणाकडे अधिकृत तक्रार करू शकतात?
- (ii) लाऊडस्पीकर / सार्वजनिक भाषण प्रणाली वापरण्यावर कोणते निर्बंध आहेत? स्पष्ट करा.

प्रश्न ४. दीर्घ उत्तरे (कोणतेही ३ प्रश्ने सोडवा)

(३१ गुण)

- (१) "पर्यावरण प्रदूषणाच्या क्षेत्रात जनहित-याचिकांचे महत्त्व अधिक आहे" त्रिकाली निघालेल्या प्रकरणांच्या संदर्भात स्पष्टीकरण द्या.
- (२) पर्यावरण संरक्षणाशी संबंधित भारतीय संविधानातील तरतुदींची चर्चा करा.
- (३) हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा, १९८१ अंतर्गत दंडात्मक तरतुदींची टीकात्मक चर्चा करा.
- (४) वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, १९७२ ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (५) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा १९७४ अंतर्गत केंद्रीय मंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.
